

Forme incipiente ale profesiei de avocat au existat de demult în Țările Române. Recunoașterea și reglementarea, încă din epoca fanariotă, a dreptului la apărare în fața judecătorilor, expresia “*celui mai absolut și mai abstract liberalism juridic*”, cum afirma Alexandru Herlea în lucrarea sa “*Studii de istorie a dreptului*”, a evoluat odată cu însăși evoluția sistemelor judiciare.

EVOLUȚIA , profesiei de avocat

Cristiana I. STOICA
Partener Fondator
STOICA & Asociații
Societate civilă de avocați

ÎN ROMÂNIA

Un astfel de rol de reprezentare îl juca *vechilul*, instituție similară cu aceea a avocatului, diferențele dintre acestea fiind mai mult de ordin terminologic. În Transilvania, de exemplu, avocatul era angajat printr-un act scris și autentic (delegație), purtând sigiliul oficial aflat în păstrarea înalților demnitari sau a înalțelor instituții, precum judecătorii, episcopii sau curtea regală. Profesia de avocat s-a înființat însă în mod oficial după apariția Regulamentelor Organice, în perioada 1821-1822, fără însă să putem vorbi de existența unui corp profesional până la apariția Legii pentru constituirea corpului de avocați din 1864, ale cărei prevederi au fost ulterior reluate și dezvoltate de Legea pentru organizarea corpului de avocați din 12 martie 1907, modificată apoi

substanțial în perioada 1923-1925, când România adoptase cea mai progresistă Constituție din Europa la acea dată. O prevedere de mare însemnătate adusă în această perioadă a reprezentat-o dreptul femeilor căsătorite care îndeplineau condițiile pentru admiterea în profesie de a exercita profesia fără autorizația sotului, ce anticipa însăși liberalizarea regimului matrimonial de mai târziu, în 1943. Progrese remarcabile în reglementarea exercițiului acestei profesii au fost aduse prin alte legi în perioada 1931-1940, când s-au instituit condiții pentru admiterea în profesie (de ex., moralitate ireproșabilă, cunoașterea limbii române, condiții satisfăcătoare de sănătate, obligativitatea stagiului de 3 ani). În ce privește pe avocații stagiați, lucrările îndeplinite

de aceștia în căile de atac trebuiau să poarte, sub sancțiunea revocării, viza de control a unui avocat definitiv, sub sancțiunea disciplinară prevăzută de lege. La terminarea stagiului, calitatea de avocat definitiv se dobânda în urma susținerii examenului de liberă practică. Cât privește onorariile, acestea urmau principiul fixării lor prin acordul dintre avocat și client, pe bază de convenție încheiată în formă autentică și vizată de barou. Legea prevedea onorarii minime, în funcție de natura civilă sau penală a cauzelor. Pactul de *quota litis* era permis, dar era interzisă achiziționarea bunurilor cu privire la care avocatul a fost consultat și tot interzisă era și orice operațiune cu drepturi litigioase.

Secretul profesional și publicitatea profesiei, încă de la 1907

Barourile, instituite prin lege, funcționau pe lângă instanțele judecătorești și cuprindeau toți avocații ce profesau la acele instanțe. Acestea supravegheau modul de respectare a legii profesiei. Încă din 1907 a fost prevăzut *secretul profesional* ca obligație pentru avocați, iar cât privește *publicitatea profesiei*, legea din 1907 prevedea obligativitatea de a întrebuița pentru dobândirea clientele mijloace compatibile cu demnitatea profesiei. Avocații nu puteau să publice în presă decât numele, titlul și orele de consultație sau schimbările de sediu profesional. Oferirea serviciilor avocațiale în scris, prin anunțuri, scrisori, circulare sau orice alt mijloc de publicitate sau reclamă era considerată abatere de la normele de publicitate profesională. *Procurarea de clientelă* prin intermediul unei persoane remunerate, “mijlocitori de procese”, era considerată infracțiune și se pedepsea cu închisoarea, avocatul fiind suspendat sau îndepărtat din corpul profesional.

Perioada comunistă și post-comunistă

In perioada 1948-1989, profesia de avocat a fost reglementată printr-un decret din 1954 care introducea principiul exercitării profesiei în “scopul întăririi legalității socialiste”. Statutul de profesie liberală era anihilat, profesia fiind subordonată Ministrului Justiției. Restricțiilor privind exercițiul profesiei, organizată în mod obligatoriu doar în birouri colective de asistență juridică, li se adăugau cele privind onorariile, limitate și controlate de autoritatea administrativă centrală. Imediat după evenimentele din decembrie 1989, s-a restabilit principiul autonomiei profesiei prin Decretul-Lege nr.90/1990, avocatul fiind supus “numai legii și conștiinței sale”. Apoi, prin Legea pentru organizarea profesiei de avocat nr.51/1995 și prin Statutul profesiei de avocat, a fost consolidat caracterul autonom și liberal al avocaturii. Sunt reglementate astfel *forme noi de exercitare a profesiei*-cabinete individuale, asociate, societăți profesionale; sunt prevăzute cazurile de nedemnitate, condițiile de acces în profesie (de exemplu, absolvent al facultății de drept și cetățean român,

examenul obligatoriu de admitere); sunt prevăzute cazurile de incompatibilitate cu alte activități - cea salarizată, ocupațiile ce lezează libertatea și independența profesiei de avocat și bunele moravuri, exercitarea nemijlocită de fapte materiale de comerț. De asemenea, s-a introdus printr-o reglementare de dată foarte recentă «*licența*» pentru exercitarea profesiei, revizuită la fiecare trei ani. Avocaților străini li s-a recunoscut dreptul de practică în România prin asocierea cu un avocat român în anumite condiții prevăzute de lege. Respectarea secretului profesional și evitarea conflictului de interese sunt, de asemenea, reglementate, ca și *obligația asigurării de răspundere profesională*. Avocații sunt înscrși în barouri organizate pe lângă unele instanțe, toate barourile din țară alcătuind Uniunea Națională a Barourilor din România, aceasta din urmă având, printre altele, atribuția de elaborare a Statului profesiei și de organizare a examenului de admitere în profesie la nivel național.

Cu privire la publicitate, legea stabilește că avocatul nu are voie să utilizeze mijloace de reclamă sau de publicitate, prin statut fiind prevăzute cazurile și modalitățile în care avocatul poate informa publicul cu privire la exercitarea profesiei. În sistemul de drept european nu există însă o reglementare unitară a publicității individuale

Profesia de avocat - între fapte și reglementare

O întrebare se pune din ce în ce mai des: încotro se îndreaptă profesia de avocat? Această întrebare vizează nu numai avocații din România, ci pe toți avocații din lume. Viitorul profesiei constituie un permanent subiect de dezbateri azi. Fenomenul de globalizare economică a generat transformarea structurală a profesiei de avocat, care, din profesie cu precădere liberală și axată pe prestația individuală, dedicată asistării și reprezentării clienților în fața instanțelor judecătorești, devine tot mai mult o activitate cu conținut diversificat nu numai în domeniul

dreptului, bazată pe prestații de grup, îndeplinite în cadrul unor corporații profesionale tot mai larg dimensionate și mai aproape de “comercial” decât de “drept”. Tot astfel, asistăm la asocierea acestei profesii cu alte profesii juridice (notari, lichidatori, executori), la lărgirea atribuțiilor tradiționale ale avocatului («avocat și notar» în același timp) sau chiar la dublarea profesiei de activități de consultanță, contabilă sau comercială. Se vorbește din ce în ce mai mult de “practici multidisciplinare” (MDP), sau de alianțe strategice între mai multe profesii juridice și comerciale, se construiesc asemenea alianțe, negându-se astfel în fapt caracterul independent, autonom și specializat (chiar exclusivist) al profesiei de avocat, afirmat de secole și însușit de mai toate jurisdicțiile lumii. Mai mult, unii văd în viitor profesia de avocat exercitată nu numai de specialiști

ai dreptului, absolvenți ai unei facultăți de drept, ci de orice alt profesionist capabil să îndeplinească în mod eficient serviciile solicitate de clienți.

Este evident că statutul tradițional al profesiei de avocat nu va putea fi conservat în viitorul destul de apropiat, fiind nevoie de regândirea reglementării acesteia. Acest proces de schimbare structurală și de normare va trebui însă să se desfășoare fără a ne îndepărta în mod excesiv de la acest statut, conservarea multora din elementele tradiționale ale profesiei ținând de însăși natura sa - independență, autonomie, moralitate.